

I daļa

DZIMTAS LIGZDA

Dzīve skrien kā viens švilpiens

«**G**adi skrējuši kā viena mirga. Nupat vēl bija jaunība... Ja darītu kādu vienmuļāku darbu, varbūt tā dzīve stieptos ilgāk, bet manā profesijā, kad visu laiku nāk kaut kas jauns un nekas neatkārtojas, gadi skrien mežonīgi ātri. Pirmdiena–piektdiena, pirmdiena–piektdiena... Tā kustība man patīk. Esmu reizēm iedomājies – ja man vajadzētu strādāt, teiksim, par grāmatvedi – pie viena galda, pie viena un tā paša loga, ar vieniem un tiem pašiem papīriem, es nojuktu prātā. Es spēju tikai kustīgus darbus darīt, tāpēc mana dzīve skrien kā viens *švilpiens*, bet vienmēr esmu jutis, ka tajā skrējienā mani kāds arī sargā,» saka Uldis Dumpis. Viņš ir savas tautas milēts – aktierim tas ir augstākais apbalvojums, kādu var iegūt, un viņš pats ir viens no tautas – bez uzspēles, vienkāršs, cilvēciski silts un sirsnīgs. Būdamis kaislīgs ceļotājs, bijis daudzās valstīs – pa Eiropu izmalies, sapņu zemi Ameriku, pateicoties draugiem, sešas reizes izbraukājis, bet, atgriežoties mājās, sirdī ir tā, ka gribētu samīļot Latviju.

«Tagad, kad tik tālu aizdzīvots, daudz kas nāk prātā no bērnības, un katru pavasari man ir viena atmiņu aina – es eju no Pilsrundāles skolas uz Mežotnes *Vīndedžiem*, kur mēs ar mammu

tolaik dzīvojām, ir marta beigas vai aprīļa sākums, mällēpenītes sāk jau ziedēt, pļavā klieudz ķīvītes, ir saulaina diena, eju pa lauku ceļu, uz kura vēl vietām plančkas, un pilnīgi precīzi atceros to vietu, kur vienā brīdī iedomājos – ja Latvija kādreiz būtu brīva!... Vai tieši tas vārds manās domās bija, nevaru apgalvot, bet tā vīzija – kaut Latvija kādreiz būtu pati par sevi – manā apziņā noplaiksniņa spilgti. Es toreiz varēju būt ne tālāk par piekto klasi, tāpēc vēlāk Atmodas gados biju pārsteigts, ka daudzās ģimenēs bērniem nekas nebija stāstīts un viņi no vēstures neko nezināja. Man nekas netika slēpts. Mamma vienmēr ar mani runāja, es zināju par izsūtīšanām, kurās cieta arī mūsu ģimene. Kopš bērnības mani ļoti interesēja vēsture, un nekādu pārsteigumu nebija, kad astoņdesmito gadu beigās sāka atklāti runāt par to, kāda Latvija kādreiz bijusi.

Šopavasār mēs ar Dainu savos laukos gājām staigāt, un es atkal iedomāju sevi uz tā lauku ceļa Mežotnē. Kad pavasaros ieraugu dubļainos lauku ceļus, vienmēr nāk prātā tā vīzija, un man ir jādodomā, kādas man, piektās klases bērnam, tolaik bijušas domas, kas piepildījās, kad man jau bija pāri četrdesmit.»

Reinis sestajā paaudzē

«**P**aaudzi no paaudzes atkārtojas vecais numurs, un tā tas ir noticis arī ar mani – jaunībā, kad stāsta par dzimtas likteņiem, nav laika un intereses klausīties, visu laiž gar ausīm, bet pēc sešdesmit, kad dzimtas vēsture sāk interesēt, nekā nezini, un nav vairs, kam pajautāt,» Uldis atzīst un priecājas par tēva un mātes dzimtu ciltskokiem, ko saņēmis dāvanā, un tagad tie stāv Rīgas dzīvoklī – istabā, ko Uldis smejojoties sauc par kabineju. Tā senāk Zemgalē esot dēvēts kabinets. «Dumpju dzimtas ciltskoku sešdesmit gadu jubilejā man uzdāvināja Amerikas draugi – Zīle un Tālivaldis Dumpji, ar kuriem Amerikā sapazināmies, bet mēs neesam radi. Tālivaldis kādam vīram, kas Rīgā nodarbojas ar dzimtu ciltskoku meklējumiem, bija pasūtījis izpētīt mana tēva dzimtas zarus, un viņš tos sameklēja. Man bija liels pārsteigums un prieks, kad šādu dāvanu saņēmu. Uzzināju daudz ko tādu, par ko man nebija pat nojautas.»

Ulda vecvectēvs Reinis Dumpe un vecvecmamma Olga Dumpe, dzimusi Mitenberga, savās zelta kāzās.

Uldis rāda Dumpju dzimtas ciltskoka zīmējumu. Vissenākie tajā ir Ulda vecvecvectēvs Reinis Dumpe un vecvecvecmamma Dārta Dumpe, kuru dzīves dati nav zināmi, bet vecvectēvs Reinis Dumpe dzīvojis no 1851. līdz 1938. gadam, vecvecmamma Olga Dumpe, dzimusi Mitenberga, – dzīvojusi no 1851. līdz 1940. gadam. «Viņi ir no Stuču Dumpēm, nākuši no Bornsmindes muižas, kas tagad – Ziedoņi. Kilometru tālāk bija Kaucmindes muiža, kurā savulaik atradās slavenais mājturības seminārs, kas izskoloja daudzas Latvijas lauku sētu saimnieces. Kaucmindes muiža vēlāk tika pārsaukta par Saulaini.

Neko daudz par savu senču likteņiem nezinu, bet dzimtā bija saglabājies nostāsts, ka Reinis un Olga dzīvojuši netālu viens no otra Struku pusmuižīņā, un Reinis Dumpe ar ieganstu, ka viņam pasprucis zirgs, patiesībā gājis uz muižu tuvāk apskatīt mežsarga Mitenberga smuko meitu Olgu, ko bija iecerējis. Mežsargs viņu un divpadsmit gadus jaunāko brālīti Hermani audzinājis viens. Olgas vecmāmiņa bijusi poliete Vanda Bendika, kas strādājusi par bērnaukli pie kāda Rundāles pils grāfa vai barona, bet vectēvs Johans Bendiks kalpojis Rundāles pilī par kučieri. Vanda bijusi izglītota, pratusi vairākas valodas.

Ulda vectēvs Teodors Reinis Dumpis.

Nākamajā paaudzē uzvārda galotne mainījies, un Dumpe kļuvis Dumpis. Par savu vectēvu Teodoru Reini Dumpi, kuru gan neesmu piedzīvojis, jo viņš nomira gadu pirms manas piedzimšanas – 1942. gadā, zinu mazliet vairāk. Par viņu man stāstīja vecmāmiņa Elza Dumpe, dzimusi Zandersone. Viņa dzīvoja kopā ar mums, mēs viņu saucām par mam-muci, un vecmamma man bija līdz divdesmit gadiem. Viņas senči bija cēlušies no zviedriem, Latvijā ienākuši tā sauktajos zviedru laikos – 17. gadsimtā, kad divi brāļi Zandersoni atvesti uz Kauc-mindes muižu par piķieriem.

Nezinu, kura manu senču paaudze Īslīcē iepirka *Dumpju* mājas, kurās pagāja manas bērnības pirmie septiņi gadi. Lāsma Kugrēna stāstīja, ka viņa no saviem senčiem dzirdējusi – *Dumpjus* manai dzimtai pārdevuši viņas senči, kam tie piederējuši. Kā bijis patiesībā, nezinu, bet zinu, ka pēc vecvectēva nāves mans vectēvs Teodors Reinis *Dumpjos* nav saimniekojis. Mājās ielaida rentnieku, bet pats, būdams pagasta skrīveris, dzīvoja pagastmājā. Uz *Dumpjiem* aizbraucis tikai reizēm. Manam vectēvam bija interesants mūžs. Teodors Reinis Dumpis Īslīces pagastā bijis aktīvs sabiedriska darbinieks, darbojies Īslīces skolas celšanas komisijā, Brīvības pieminekļa komisijā, kas vāca ziedojumus Brīvības pieminekļa celtniecībai. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni. Pagasts uz piecdesmit gadu jubileju viņu tam ieteicis, kā lielu nopelnu vectēvam pierakstot darbošanos Latviešu bēgļu komitejā Pleskavā Pirmā pasaules kara laikā. Vecāmāte, atceroties Pleskavā pavadīto laiku, stāstīja, ka izputējušie krievu muižnieki

nemācējuši strādāt, bijuši pilnīgi apjukuši un savas vērtīgās mantas pārdevuši par kapeikām, par maizes kukulīti. Mans vectēvs par kapeikām no kāda izputējuša muižnieka bija nopircis lielu vilkādas kažoku. Kad vectēvs to uzvilcis, nevarējis Pleskavā pa ielu pāriet. Gan tāpēc, ka kažoks bija liels un smags (muižniekam kājām nebija jāstaigā, brauca lepnās kamanās), gan suņu dēļ. Tie skrējuši vectēvam pakaļ un spricējuši uz kažoka malas. To vilkādas kažoku es vēl piedzīvoju. Tam bija gara, bieza spalva, un ziemās, braucot kamanās, kažoku sedza uz kājām vai mani tajā ietina, kad bija ļoti auksts.

Mantojumā no vectēva un dzimtas mājām Īslīcē dažas lietas man ir palikušas – vecais sienas pulkstenis, kas mums Rīgas dzīvoklī vēl arvien rāda pareizu laiku un nozvana pilnas stundas, ieplīsusī porcelāna bļoda, kuru mana Dainīte kā relikviju glabā trauku skapī, un dārznieka krūmu griežamās šķēres, kas tiek lietotas manās Raiskuma lauku mājās, kur dzīvo mūsu meitas Daces ģimene. Šķēres labi kalpo, un mēs ar mazdēlu Reini, dārzu kopdami, neesam ļāvuši tām ierūsēt. Mans mazdēls Dumpju dzimtā ir Reinis vismaz sestajā paaudzē. Mans tēvs bija Teodors Reinis, un arī man otrs vārds ir Reinis. Man pat pasē tas ierakstīts. Kad jaunajos brīvības laikos teātrī pavēlēs tas parādījās, visi bija pārsteigti. Uldis man likts tāpēc, ka 4. jūlijā, kad vārdadiena, bija dzimis mans tēvs.»

Ulda vecvecāki Elza un Teodors Reinis Pleskavā.